Muistio

19.7.2022

Eduskunnan Talousvaliokunta O 13/2022 vp

Ajankohtainen energiapolitiikan tilanne EU:ssa ja Suomessa

Venäjän merkitys Euroopan polttoaineiden tuonnissa on suuri. Venäjän hyökkäyssodan Ukrainaan alettua 24.2.2022 ovat energiapoliittiset kysymykset nousseet pakotteiden ja niiden vastatoimien osalta keskiöön. Suomi on monin osin hyvin varautunut energiansaannin häiriöihin. Siitä huolimatta mittasuhteissaan laaja pakotteiden ja vastatoimien kirjo aiheuttaa väistämättä riskejä talvikauden energian riittävyydelle myös Suomessa. Riskien hallitsemiseksi laaja julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyö on ensiarvoisen tärkeää. Huoltovarmuuskeskus (HVK) on yhdessä viranomaisten ja energia-alan toimijoiden kanssa valmistelemassa toimia mahdollisiin energiansaannin häiriöihin.

Polttoainevarautuminen fossiilisin polttoainein on hyvällä tasolla

Fossiilisten polttoaineiden saanti yhteiskunnan tarpeisiin (pl. teollisuus) on turvattu keskimäärin 5 kuukaudeksi. HVK ylläpitää valtion varmuusvarastoja sekä toimivaltaisena viranomaisena päättää yritysten valvoitevarastoista, joilla yhteensä katetaan em. käyttötarve. Pääosa valtion varmuusvarastoista ovat öljytuotteita. Kaasua ei kyetä Suomessa varastoimaan kuin LNG-terminaaleissa, joten sen osuus on pieni. Kaasua voidaan melko laajasti korvata vaihtoehtoisilla polttoaineilla, joilla on varauduttu kaasunsaannin häiriöihin erityisesti energiantuotannossa.

Kaasun saannin turvaamiseksi kelluva LNG-terminaali Suomeen

Kaasua ei kaikissa käyttökohteissa voida korvata vaihtoehtoisilla polttoaineilla. Kaasun saannin turvaamiseksi talvikaudella on ensiarvoisen tärkeää saada kelluva LNG-terminaali Suomeen. Balticconnectorin siirtokapasiteetti ei riitä kattamaan talvikuukausien kaasun kysyntää, mikä tarkoittaa, että terminaalin sijoittuminen Viron Paldiskiin ei takaa toimituksia täydessä mitassa Suomen kaasunkysynnän tarpeeseen. HVK edistää parhaillaan niin terminaalin teknistä käyttövalmiutta kuin terminaalin kaupallisen käyttöönoton valmiuksia. Lisäksi HVK:lla on valmius kaasumarkkinan hätätilassa (täyskatkossa, jolloin Balticconnectorinkaan kautta ei tulisi kaasua) turvata kaasun saanti suojatuille asiakkaille (kotitaloudet) sekä sosiaali- ja terveydenhuollon tarpeisiin. Myös kriittisen elintarviketeollisuuden tarve kyettäisiin suurella todennäköisyydellä turvamaan.

HUOLTOVARMUUSKESKUS
Aleksanterinkatu 48 A, 00100 Helsinki • Puhelin 02950 510 00 • Fax 09 260 9584
www.huoltovarmuus.fi • etunimi.sukunimi@nesa.fi • Y-tunnus 02024196 • Kotipaikka HELSINKI

Kotimaisilla polttoaineilla on suuri merkitys

HVK on perustanut maamme ensimmäisen turpeen varmuusvaraston tavoitteena varautua erityisesti lämpöhuollon tarpeisiin, mutta myös sähköhuollon turvaamiseksi. Ensisijainen vastuu lämmön toimitusvarmuudesta on energiayhtiöillä, ja varmuusvaraston käyttöönottoon turvaudutaan vain vakavassa häiriötilanteessa Valtioneuvoston päätöksellä. Käynnissä olevan turpeen tuotantokauden jälkeen vasta nähdään, missä määrin tavoiteltu varastomäärä (20 – 30 % arvioidusta vuotuisesta turpeen energiakäytöstä) toteutuu. Haastetta on tuottanut kylmä alkukesä sekä urakoitsijoiden ja tuotantokaluston niukkuus.

Turpeen lisäksi on tärkeää aktivoida metsien hoitoa, joka tuottaa energiapuuta lämmön- ja sähköntuotantoon. Hallituksen esitys kestävän metsätalouden rahoituslain (Kemera) mukaisten tukien korotuksista ja tukiehtojen lieventämisestä edistää tavoitetta.

Olkiluoto 3 -yksikön valmistuminen on kriittinen sähkön riittävyydelle

Useat yhtäaikaiset tekijät ovat kasvattaneet sähköpulan riskiä tulevana talvena: Olkiluoto 3 (1 600 MW) käyttöönoton viivästyminen, sähköntuonnin loppuminen Venäjältä Suomeen (1 400 MW) ja Baltiaan sekä venäläisen maakaasun tuonnin loppuminen Suomeen. Kaasun saannin estyminen kokonaan vähentäisi sähköntuotantoa etenkin CHP-laitoksissa, arviolta noin 600 MW. Kotimaisten polttoaineiden niukkuus lisää sähköntuotannon riskejä. Lisäksi pohjoismaiset vesivarat ovat verraten alhaalla, mikä saattaa heijastua vesivoiman saatavuuteen tulevana talvena.

Sähkön riittävyyden osalta onkin kriittisen tärkeä, että suunnitellusti niin Olkiluoto 3 -yksikkö kuin LNG-terminaalilaiva saadaan kaupalliseen käyttöön joulukuussa. Sähköpulan riskiä laskevat myös leuto ja tuulinen talvi sekä sähkön käytön markkinaehtoinen väheneminen teollisuudessa ja kotitalouksissa sähkön hinnan ollessa korkea.

HVK seuraa sähkötehon riittävyyttä yhdessä Fingrid Oyj:n, TEMin ja Energiaviraston kanssa sekä suunnittelee yhteistyössä tarvittavat toimenpiteet.

Kunnioittavasti,

Pia Oesch

johtaja, energiahuolto-osasto

e-mail: pia.oesch@nesa.fi; puh. 029 505 1028